

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

Година XXXVIII

Книга 5- 6

Одделен отпечаток

Виктор Фридман

ЗА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Скопје, 1991

Со Блаже Конески се сретнав за прв пат на IV семинар за македонски јазик, литература и култура во Охрид, во 1971 година, но пред тоа веќе имав прочитано некои од неговите работи. Подготвувајќи се за Семинарот, ја прочитав неговата „Граматика на македонскиот литературен јазик“ и напишав за себеси еден нацрт, една скица на македонската граматика врз основа на неговата книга. Исто така се потзував со тритомниот речник чиј редактор е тој. Многу добро и со топлина се сеќавам на начинот на кој се однесувавме кон мене во текот на Семинарот: како кон вистински колега, иако јас бев тогаш 21-годишен постдипломец, кој ја имавше завршено одвај првата година од студиите, а тој беше професор, академик и истакнат лингвист, познат во целиот свет. Никогаш нема да заборавам како разговаравме шетајќи по плажата во Свети Наум. За мене беше посебна привилегија да разговарам со авторот на „Тешкотото“ и на други песни што ги читав на моите часови. Фактот дека Блаже Конески и Божидар Видоески му беа одамнешни пријатели на мојот професор во Чикаго, Збигњев Голумб, беше уште еден момент што нè сврзуваше. Од самиот почеток на Семинарот се чувствував добредојден. Семинарот за мене беше клучен настан, затоа што поради моите пријатни чувства таму се определив за специјализација по македонски јазик. Мојата средба со Блаже Конески беше важен елемент во прилог на ова решение.

Кога се вратив во Чикаго, читав многу од неговите работи, и следната, 1972 година пак учествував на Семинарот и имав често можности да се среќавам со него. Во 1973/74 академска година, престојував во Скопје на специјализација, истражувајќи го македонскиот глагол за мојата докторска дисертација. Блаже Конески, заедно со Божидар Видоески, ми беше ментор и еден од моите главни информатори. Иако беше многу зафатен, меѓу другото и со работата во Македонската академија на науките и уметностите, чиј претседател беше во тоа време, тој никогаш не беше толку зафатен што да не може со мене да го подели своето време и познавањето на македонскиот јазик. Со слатка носталгија се сеќавам на наговиот кабинет во старата зграда на МАНУ, каде што тој ми одговараше на толку прашања врзани за граматичките категории на македонскиот глагол и каде што секогаш ме честеше со кафе и со ракија. Таа

година бев исто така гостин кај него дома. Неговата помош и неговото гостопримство беа од решавачка важност за мојата работа и за моето уживање во текот на мојот престој во Македонија.

На крајот на мојот престој во 1974 година ми се даде можност јас да му помогнам нему. Еден ден, тој ме покани кај себе на посебна консултација: беше се договорил со професорот Шевелов од Њујорк да го напише томот за историската фонологија на македонскиот јазик во рамките на серијата историски фонологи на словенските јазици. Оваа серија излегуваше под редакција на проф. Шевелов, а на акад. Блаже Конески му требаше човек што би можел да го преведе неговиот македонски текст (како и прилогот за македонските дијалекти од проф. Б. Видоески) на англиски јазик. Врз основа на нашите научни разговори што ги водевме во текот на целата учебна година, Бл. Конески оцени дека јас би бил соодветен човек за оваа работа и тоа не само затоа што ми е англискиот мајчин јазик туку и пред сè поради моето разбирање на македонскиот јазик.

Кога се вратив во Чикаго во 1974 година за да ја напишам својата дисертација, сè уште ми беа потребни консултации со Блаже Конески и тој секогаш веднаш ми одговараше на писмата — љубезно и со корисни податоци. Тој факт беше од клучна важност за моето навремено завршување на дисертацијата. Во 1975 година докторирав на Чикашкиот универзитет. Истата година почнав да работам како доцент на Универзитетот Северна Каролина и присуствував за прв пат на националната годишна конференција на Американското друштво за унапредувањето на славистичките проучувања (ААСС). Темата на мојот реферат беше: „Македонскиот јазик и македонската национална свест во деветнаесеттиот и во почетокот на дваесеттиот век“. Книгата „За македонскиот јазик“, која го претставува петтиот том на собраните дела на Блаже Конески, беше главен извор од непроценлива вредност за мојот реферат, кој беше издаден во вториот број на списанието Балканистика.

Во 1976 година пак учествував на Семинарот за македонски јазик, литература и култура, и веќе бев примен како афирмиран научник од сите македонски колеги и колешки, вклучувајќи го и Блаже Конески. Ја проширив мојата дисертација, која беше издадена како книга (За граматичките категории на македонскиот глагол) во 1977 година и во тоа ми беше тој одново од голема помош.

Блаже Конески беше еден од моите рецензенти и при изборот во звање вонреден, и при изборот за редовен професор. Со текот на времето од односот ментор — студент, преминавме на однос на колеги и пријатели. Секогаш кога доаѓам во Македонија, тој ме пречекнува како стар пријател. Меѓутоа, тој е секогаш готов и да ми помогне научно.

Во 1990 година, кога пишував една статија за првата македонска јазична конференција одржана во 1944 год., тој ми беше од голема помош со своите лични сеќавања. Исто така, кога напишав еден нацрт на граматиката на македонскиот јазик (треба да излезе во еден прирачник за словенските јазици во 1992 г.), тој го прочита мојот текст и детаљно го коментираше.

За мене Блаже Конески претставува не само голем македонски лингвист и писател туку и една од личностите што влијаеле најмногу на мојот живот.

Виктор Фридман (САД)